

Izhaja vsak
mesec na
2 polah in
velja za vse
leto 4 gl.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Uredništvo
in upravnništvo
nahajata se v
Frančiskan-
skih ulicah,
št. 16.

Kdaj naj se zatoženca k lokalnemu ogledu (§. 254 kaz. pr. r.) pokliče? 2. Kdaj se sme privatni udeleženec kazenski obravnavi pridružiti (§. 47 kaz. pr. r.)? 3. Načelo, kako naj sodišče razsodi o predlogih, da naj se nove priče povabijo. 4. Presoja zdravniških mnenj po novih zdravnikih (§. 126 kaz. pr. r.). 5. Specijaliziranje glavnega vprašanja (§. 318 kaz. pr. r.).

(Dalje.)

Glavna obravnava o pritožbi ničnosti Henry-ja Perreau de Tourville vršila se je pri c. kr. kasacijskem dvoru pod predsedništvom viteza pl. Schmerlinga dné 16. novembra 1880. Generalno prokuraturo zastopal je generalni prokurator dr. pl. Liszt. Po predavanji referenta in po prečitani potrebnih aktov (§. 287 kaz. pr. r.) naznanil je predsednik, da je v soglasi s sodnim dvorom sklenil vsak razlog ničnosti posebej jednega za drugim obravnavati, tako da se o vsakem razlogu ničnosti najprvo posluša zagovornik in potem generalni prokurator, da se pa pri tem zagovorništvo ne zabranjuje, razpravam generalne prokurate svoje opazke protiviti in morda slednjič tudi splošen razgled ali splošno dokazovanje cele ničnosti pritožbe navesti. Po tem redu se je tudi ravnalo in se je tedaj o vsakem razlogu ničnosti natanjko razpravljalo, preden je prihodnji na vrsto prišel. V tem poročilo pa hočemo razložbo zagovorništva in generalne prokurate v zvezi brez pretrganja zabilježiti. Dr. Markbreiter: „Skoraj pet mesecev je preteklo, odkar je vsled po državnem pravdnistvu okrožne sodnije v Bocenu podane zatožbe zavoljo zavrattnega umora soproge pravda o krivdi ali nekrivdi tega moža vsakdanje vprašanje postalo, ki je vsakemu živo radovednost vzbujalo. Izrek porotnikov končal je

pravdo z vstrašljivo večino z obsodbo zatožencevo. Da pa to formalno in provizorično rešenje vprašanja ni bilo sposobno, pravdo meritorično in definitivno končati, to dokazati je namen zagovorništvu Tourville-ja na današnjem sodnem dnevu. Naj se glasi še tako čudno, vender hočem kar naprej prav natanjko konstatirati, da se bode zagovorništvo vsake razprave o krivdi ali nekrivdi svojega klijenta varovalo, ker bode po zakonu natanjko opisani krog kasacijskega obravnavanja spoštovalo. Zagovorništvo se mora tedaj za danes dokazu o nekrivdi zatožencevi odpovedati, zaradi tega odpovedati, ker je tukaj prepovedan, in ne, da bi bil morda nemogoč. Nalog kasacijskega dvora ni, o krivdi ali nekrivdi razsojevati. Dolžnost mu je razsoditi, ali se je pravo spoznalo, ali se je pravica godila pred tribunalom v Bocenu v onem obravnavanju, kojega konec je bila obsodba k smrti Henry-ja Tourville. — Na dve premisi se mora razsodba sodišča jednakomerno opirati, da pravo govori in veljavo obdrži; ne samo na jasno dokazano zločinsko krivdo, ampak posebno še na strogo zakonito obravnavo. Eksistenca zločinca sama na sebi ne dovoljuje še njegovega kaznovanja, dokler se ni proti njemu po zakonih postopalo. „Kaznovanje zaradi sodnijam v razsodbo odmerjenih dejanj sme le prejšnjemu kazenskemu postopanju v smislu kazenskega pravnega reda slediti,“ tako se glasi glavno pravilo §. 1. našega zakona; in ker se je to glavno pravilo velikokrat in smrtno ranilo v procesu Tourville, prouzročuje, da sem tožnik pred tem najvišjim sodiščem. Kajti jaz tožim pred najvišjim tribunalom, da se je oni boj za smrt in življenje, kateri je tukaj „boj za pravico“, na tak način vršil, da je storil iz najvestnejšega moža pristranskega sodnika, ker se je nepristranost kar naprej pokopala. Jaz tožim, da je pred sodnijo poleg in z javnim zatožnikom kot preganjalec, kot fanatičen preganjalec mojega klijenta vstal mož, od katerega je bil vsak zakonit poklic k temu poslu toliko oddaljen, kakor je čisti pravni ideji oddaljen osobni interes; da je ta nepoklicani tožbeni herold svoj posel, katerega zasesti se mu ni zabranilo, zlorabil v to, da je vsilil v obravnavo celo tropo nedovoljenih dokazov, katere s svojim praporom braniti si je dovolil javni zastopnik javnega ministerstva. Jaz tožim, da se je po tem skrivnem potu moj klijent spoznal umora krivim, katerega sumničenje je kompetentni sodnik že davno od njega odstranil. Jaz tožim, ker so se z namenom, da se zatoženi ob

dobro ime spravi in razsodba tožnikov temno skali, razprave v proces vpletle, katere zakon proti ničnosti prepoveduje, in to radi tega, ker zakon zvedbo resnice, te same in po poštenem in pravnem potu predpisuje in ker hoče od nje vse oddaljeno imeti, kar more to preiskavanje motiti. — Jaz tožim, ker se je protipravno obravnavanje skrčilo: da se zaslišanja prič samolastno niso dovolila, katere naj bi važne, po govorici jako popačene okoliščine tako izpovedale, kakor so v resnici bile, in katere naj bi brezrazmerja odstranile, katera so se v nesrečo zatožencevo vsilila v proces, in katerih so se držali z milovanja vredno energijo. In glasno tožim, tožim zaradi težko žaljenega prava, ker se je za steber kazenskega zahtevanja, za kompas omahljivega, negotovega suma krivde, za najvišje geslo vse nadvladajočemu vprašanju, je li res po morilcu prelita kri zahtevala osveto in ali nista morda le nesreča ali pa samoumor zabranjevala vsako sodnikovo postopanje, mesto nedotakljivega, vsled večne resnice znanstva nespremenljivega, samega v sebi složnega, pred vso dvombo zabranjenega mnenja v svojem prepričanju zvestih, v znanstvu postaranih, po nikaki stvari zmotenih skušencev — skovalo drugo mnenje, katero je, jako oddaljeno od najmanjše preiskave o svoji notranji resnici kakor od neomahljivosti in nespremenljivosti tisti dan, ko bi bilo moralo svojo popolno veljavo si pridobiti, zatajilo svoj izvir in s tem tudi samega sebe; katero je vsled neopravičene želje, da bi mej tem napredovalo do doktrin zatožbe, moglo pričevati le rakovo pot do popolne nezanesljivosti, katero je, hoteče neko brez miru nadaljevano preiskavanje svojih mojstrov razodeti, razkrilo le revščino vsake popolne, prave zrelosti; in katero je moralo, slednjič razodevaje neko vzbujeno osobno častilakomnost svojih prouzočiteljev kot zadnji uzrok svoje strmenje vzbujajoče odločnosti zgubiti vsako zaupanje in prestrojiti svojo kontrolo po družih v procesu še popolnoma intaktnih izvedencih v neobhodno potrebo. In nezadovoljni s to veliko, samo ob sebi ves organizem dokaza s pogubnim strupom napajajočo napako, prisilili so, kar je jako britko, mojega klijenta do tega, da mora tožiti, in to zaradi žaljene njegove najsvetejše in najvažnejše pravice, zavoljo zabranitve onega atributa, ki se prišteva med najvažnejša zavetja zatoženceva, kateremu zakon dovoljuje, neposredno pred in s svojimi sodniki ob jednom, v vsaki dobi glavne obravnave si ogledavati, poslušati, razpravljati, razumevati,

razjasnevati in protidokazovati, kar se dokaznih sredstev, momentov krivde navesti, na dan spraviti ali konstatirati hoče. Kot najvažnejša, morda celo najodločilnejša doba vsega dokaznega obravnavanja, da, skoraj kot verhunec vsega dokaznega stroja so se po porotnikih samih zaznamovali: sodnijski ogled na mestu čina, duševno zmerjenje terena, obhod in zmerjenje distanc pota, neposredna odločba in kontrola najvažnejših trditev zatožbe in zagovornišva; s to veliko, odločilno važnostjo tacega dejanja motiviralo se je dopuščanje ogleda, mnogo ur oddaljeno od sodišča, na sinji visočini hriba, sredi snežene krasote, započetje morda še nikoli poskušene procedure, ki se tudi mogoče da nikoli ponovila ne bode; in onemu, kojega smrt ali življenje sta bila v ozki zvezi s tekom in izidom tega v proces spadajočega čina, kojega po zakonu potrjena pravica dopuščevala, da bi se le od najvažnejšega dela obravnave odstranjeval, kateri je hotel na mestu dokazati resničnosti svojih najvažnejših, po zatožbi zasramovanih, v kraljestvo zločinske fantazije pregnanih trditev, in kojega osoba kot individualiteta se v tej po njem zaželeni, po zakonu dovoljeni, da zapovedani djavnosti ni po mogla nikom drugem nadomestiti: onemu se je navzočnost pri tem aktu zabranila, in to, kakor so rekli, zaradi njegovega neprilичnega transporta; njegova sveta pravica se je po kratkem premisleku darovala v čast malenkostne oportunitete! Toda, za red prava jako žalostno bogastvo zatožnih razlogov, vsled katerih se zagovornišvo za poklicano smatra, iskati varstva pri kasacijskem dvoru, še vedno ni pri konci! Neposredno v zvezi z ničnostjo prepolnim obravnavanjem, v katerem mora iskati svoj izvir, kaže se nam tudi slovesen akt razsodbe, katerega so porotniki izvršili, kot veliko razžaljenje ko solnce jasnega, neizprosljivega prava, kot razžaljenje, s katerim naj bi se zagotovila poguba zatoženceva. Z bistroutnostjo, katere bi se moralo najglobokejše, najresnejše in v nasledkih najbogatejše človeško preiskovanje klanjati, ko bi bila v resnici pravo zadela, mislil je zatožni spis, da je pred očmi od prvega pripravljajočega čina hudodelskega napada notri do grozne izvršitve, do zadnjega momenta — kakor so pravili — nameravanega pokončanja vsakega sledu (pred očmi groze prestrašenih sodnikov razkril) in vsako tudi najmanjšo posebnost svoje pripovedi potrdil, kakor misli z dokazi, kakoršnih si boljših misliti ni mogoče. Ko je bilo pa treba iz te zatožnikove djavnosti sklepati zadnjo kon-

sekvenco s tem, da se vsaj najširji obrisi tega v najmanjših in najnevažnejših črtah izrisanega, ali tudi sestavljenega zločinskega dejanja vlijejo v podobo vprašanja, na katero odgovarjaje porotniki tu na zemlji mesto Vsegamogočnega sodijo; in ko je bilo treba v zvestobi do zakona toženemu pripraviti ono zadnje zavetje, katero ga pred tem varuje, da se dejanja krivega ne spozna, o katerem bi se porotniki pred svojo lastno vestjo ne mogli popolnoma in zadostno opravičiti, kakor hitro morajo resnično in istinito kakovost dejanja in način njegove izvršitve mesto kakega pojma o zločinstvu sami pri sebi proti vsakemu dvomu zagotoviti: je tu vse trudapolno preiskovanje, s katerim se je hotlo vstvariti prepričanje o krivdi zatoženega, postalo nepotrebna teža, ki se z lahkim srcem proč vrže, ker je bilo sedaj prav za prav le še na vprašanje treba odgovoriti, ali ni mož, ki je svojo taščo tako nesramno umoril in po prijaznih mu sodnikih si takrat odvrnil kaznjivost postal tudi prouzročitelj v temo skrite smrti svoje soproge, akoravno izvršitve pri tem umoru konstatirati ni treba! In tako si ničnosti pritožba, koje usoda je v tesni zvezi z življenjem jednega človeka, šteje v dolžnost dokazati, da se je proti možu, katerega je njegova druga domovina tujemu sodišču izročila, v opravičenem zaupanju, da bo tam svojo pravico po pravnem potu dosegel, vkljub poroštev, katera bi mu jih zakon dovoliti moral, postopalo po potu procedure, kateri manjka najmanjše garancije nepristranega razsojevanja; da so nasproti temu kaj dobro vedeli (jaz menim njegovo prejšnje življenje in vest o njegovem imenu) v njegovo škodo zakon do zadnje pičice porabiti, mej tem ko bi ga bil angleški zakon pred vsakim atomom očitovanja z argovimi očmi varoval; in da so nezadovoljni z vsem tem tudi vsem tem škodam pridružili še ono veliko kvar, katero popolnoma splošno vprašanje o krivdi ali nekrivdi v sebi obseza, kvar, katero so si iz angleškega prava izposodili, in to zaradi tega, da bi se v nerazumljivem nečisljanji domačih norm pozitiven zakon in ž njim pravica zatoženega jako prikrajšala. Opiraje se na dogodjaje konstatirane po spisih hočem sedaj posamezno o vsakem momentu pritožbe govoriti z iskreno željo, da bi bil vspeh primeren prepričanju zagovorništva v svoji zvestobi do zakonov! I. Prvi razlog ničnosti, o katerem hočem sedaj govoriti, leži v smislu št. 5, §. 344 kaz. pr. r. v trdenji, da so se z dopuščanjem privatnega udeleženca v tem slučaju ranila in odstranje-

vala načela obravnave, katera eksistirajo v varstvo zagovorništva. Jaz bodem na konci dotičnih izpeljav preiskaval, ali morda dopuščanje privatnega udeleženca nikakor ni moglo slabo uplivati na stališče zatoženega, ker bi se namreč v tem slučaju vkljub očitno žaljenega zakona ničevost obravnave na korist zatoženega ne mogla trditi. Toda naravno je, da se bode moralo vprašanje o praktični važnosti vseh nahajajočih se razlogov ničnosti vselej še le po posamezni razpravi vseh onih istinitostij rešiti, vsled katerih so te ničevosti nastale. Naj mi bode dovoljeno najprvo le še opomniti, kake važnosti da je dopuščanje privatnega udeleženca sploh v sedaj veljavnem kazenskem procesu v kvar zatoženčevu. Po zatožnem principu, kateri je došel do toliko časa napadane samovlasti v našem kazenskem procesu, ne more izvršeno kaznjivo dejanje samo še sodnikovo postopanje proti zločincu prouzročiti. Druga, nič manj važna premisa uradnemu postopanju sodnikovemu je ta, da je tu opravičen zatožnik. Ne učinjenemu hudodelstvu, ampak le zahtevi opravičenega zatožnika more slediti kaznovanje zločincevo. Tedaj učinjeno hudodelstvo samo še ne primora zločinca do tega, da se zagovarja, temveč še le zatožba opravičenega človeka. Kjer ni napada, tam tudi bramba ni potrebna; kjer število zatožnikov raste, tam je zagovarjanje težavnejše, tam je stališče toženega na slabšem. Jaz menim, da to jedno uvaževanje zadostno razjasnuje pomembo, važnost postopanja privatnega udeleženca in ničevost postopanja neopravičenega privatnega udeleženca. Sedaj se pa vprašujem, kaj je bilo privatnemu udeležencu v predležčem slučaju storiti? Kak zakonit poklic je imel, in kak zakonit poklic mu je manjkal? In tu se moram zopet najprvo vprašati, kedaj se sme sploh privaten udeleženec pred sodnijo pokazati, udeleženec, ki si tega imena ne prisvojeva po krivičnem, temveč mu to ime po vsej pravici gre? Zakon govori o tem vprašanji jako jasno. §. 47 kaz. pr. r. definira precizno, kolikor je to le mogoče, prvi uzrok opravičenja postopanju privatnega udeleženca in nič manj njegov izključljiv namen. „Kot privaten udeleženec sme se le v svojem pravu žaljeni pridružiti kazenskem postopanju,“ tako se glasi prva določba §. 47. kaz. pr. r.; in zadnja določba deklarira zakoniti izključljivi namen takega postopanja: da se koncem obravnavanja spregovori beseda, in sicer v to, da se one zahteve odškodovanja določijo, o katerih hoče privatni udeleženec, da se v obravnavanji

ob jednom razsodi. V dosego tega namena je se ve da v teku obravnavanja privatnemu udeležencu dovoljeno, da povsod tam sodeluje, kjer je treba škodovanje ali škodo dokazati, ker je vender ta škoda prvi pogoj odškodovalni zahtevi, katera je ravno namen privatnega udeleženca, da se udeležuje kazenskega postopanja. Brez žaljenega prava ni — privatnega udeleženca.

(Dalje prihodnjič.)

**Pravice, dolžni del terjati, je treba v treh letih se poslužiti. Ko ta čas preide, je zastarana.
(§. 1487 drž. zak.)**

Milena, udovica Bogdana Peruška, umrla je pred sedmimi leti razredivši svojim premoženjem z oporoko 4. avgusta 1837, št. 5337. V tej oporoki imenovala je svoja dva sina Bogdana in Stanka svojima naslednikoma ter je odločila, da ima njena ostalina, ako bi oba imenovana njena sina umrla brez otrok, pripasti družim otrokom njenega otca, namreč Fumi Šegotovki in Oljki Peruškovej. V zapuščino imenovane oporočiteljice spadala je oranica Pirinka, ležeča v poreznej občini krniškej.

Ker sta oba postavljena naslednika Bogdan in Stanko Peruško umrla brez otrok, in ker ni hotel Bogoljub Peruško, imetnik omenjene oranice odstopiti z lepa ostavščine Milene Peruškove njenima namestnima naslednicama Fumi Šegotovki in Oljki Peruškovej, prosile ste te dve s tožbo pr. 26. oktobra 1880, št. 5975, da se z razsodbo za prav spozna:

a) Na podlagi oporoke Milene, udovice Bogdana Peruška, pr. 4. avgusta 1837, št. 5337 in vsled smrti njiju sinov naslednikov Bogdana in Stanka Peruško, ki nista ostavila otrok, pripada tožiteljicema pokojne Milene Peruškove vsa zapuščina, obstoječa v oranici Pirinka imenovanej in ležečej v katastralnej občini krniškej;

b) toženec, kakor držec ostaline pod a) navedene, je dolžan odstopiti isto ostalino tožiteljicama v 14 dneh pod eksekucijo;

c) toženec je tudi dolžan povrniti tožiteljicema v 14. dneh pod izvršbo vse plodove uprašavne zapuščine počemši od dne, ko je sonaslednik Stanko Peruško umrl.